

■ **Mateusz Naporski,**
Junior Associate,
Zespół Dekarbonizacji,
Osborne Clarke, Polska

■ **Łukasz Petelski,**
Radca Prawny, Counsel,
Zespół Dekarbonizacji,
Osborne Clarke, Polska

Zielone ciepłownictwo

Szansa na dekarbonizację polskiej gospodarki

25 lutego br. na stronie RCL został opublikowany projekt nowelizacji m. in. ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz prawa energetycznego¹. Proponowane przepisy mają na celu implementację Dyrektywy RED II², również w zakresie ciepłownictwa. Co się zmieni?

Fot. Bart van Dijk on Unsplash

Zły stan infrastruktury ciepłowniczey, potrzeba realizacji celów w zakresie redukcji emisji CO₂, konieczność poprawy efektywności energetycznej oraz ograniczenia kosztów ciepła - to tylko niektóre z czynników, które stanowią siłę napędową transformacji polskiego ciepłownictwa. Nie zapominajmy również o celach unijnych. Dyrektywa RED II nakłada na nas obowiązek zwiększenia udziału energii odnawialnej w tym sektorze o 1,1 punktu procentowego.

Sektor ciepłownictwa stoi przed dużym wyzwaniem związanym z procesem transformacji technologicznej, systemowej i środowiskowej. Istotnym elementem w kontekście najbliższych lat będzie stworzenie stabilnych ram prawnych, w których polski sektor zielonego ciepłownictwa będzie mógł się rozwijać i modernizować. Brak przejrzystej polity-

ki ciepłowniczej przekłada się na wzrost ryzyka legislacyjnego, a co za tym idzie - spowolnienie rozwoju czystego ciepłownictwa i niechęć inwestorów. Należy zauważyć, że ta potrzeba jest istotna już obecnie, kiedy konieczność zmniejszenia zależności Polski od importu paliw wydaje się bardzo pilna.

Ciepłownictwo w PEP2040

Rozwój ciepłownictwa systemowe jest jednym z najważniejszych obszarów PEP2040. Ma być realizowany przez poprawę efektywności ciepłownictwa, głównie poprzez budowę oraz przekształcanie istniejących systemów w efektywne energetycznie systemy ciepłownicze. W 2030 r. co najmniej 85% systemów ciepłowniczych lub chłodniczych (w których moc zamówiona przekracza 5 MW) ma spełniać kryteria efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego (zob. tab. 1).

biorstwach energetycznych. Wynikająca z implementacji Dyrektywy RED II propozycja modyfikacji art. 116 ustawy o odnawialnych źródłach energii („uOZE”) stanowi o obowiązku zakupu ciepła wytwarzanego w instalacji OZE. Zgodnie z obecnym stanem prawnym, obowiązek zakupu ciepła nie dotyczy ciepła wytworzonego w instalacjach spalania wielopaliwowego, o ile nie było to ciepło użytkowe wytworzone w wysokosprawnej kogeneracji. Dyrektywa RED II przewiduje natomiast ogólny obowiązek zakupu zielonego ciepła (bez wyjątków)⁴. Modyfikacja zakresu obowiązku zakupu ciepła pociągnie za sobą analogiczne zmiany w zakresie obowiązku przyłączenia do sieci (art. 116 ust. 2 uOZE).

Powyższymi obowiązkami nie będą objęte przedsiębiorstwa energetyczne działające w obszarze sieci ciepłowniczej, która jest efektywnym energetycznie systemem ciepłowniczym wykorzystującym do wytwarzania ciepła co

do obiektu przyłączonego do sieci ciepłowniczej, która nie jest efektywnym energetycznie systemem ciepłowniczym uprawniony będzie do odłączenia się od takiej sieci w celu samodzielnego wytwarzania ciepła w indywidualnym źródle ciepła. Źródło takie będzie musiało spełniać określone wymogi w zakresie nakładu nieodnawialnej energii pierwotnej (współczynnik nie wyższy niż 0,8) oraz udziału ciepła wytworzonego z OZE (min. 60%). W przypadku budynku wielolokalowego, odłączenie od systemu będzie mogło dotyczyć jedynie całego budynku.

Odłączenie od sieci następować będzie poprzez rozwiązanie lub zmianę umowy na dostarczanie ciepła do obiektu. W takiej sytuacji przedsiębiorstwo energetyczne uprawnione będzie do obciążenia podmiotu „odłączanego” kosztami likwidacji elementów sieci ciepłowniczej (węzła cieplnego lub przyłącza), jeżeli ich utrzymanie będzie mogło prowadzić do (i) znaczącego pogorszenia warunków technicznych i charakterystyki funkcjonowania systemu ciepłowniczego, w tym w szczególności związanych z hydrauliką sieci lub do (ii) wzrostu opłat za dostarczanie ciepła, ponoszonych przez odbiorców końcowych przyłączonych do tego systemu⁸.

Jeżeli odbiorca zaprzestanie zakupu ciepła przed upływem okresu niezbędnego do zachowania ekonomicznych warunków przyłączenia, zobowiązany będzie do zwrotu przedsiębiorstwu energetycznemu niezamortyzowanej części rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłączenia, proporcjonalnie do czasu pozostałego do końca tego okresu, na zasadach określonych w umowie⁹.

Warto również zwrócić uwagę na modyfikacje prawa energetycznego w zakresie obowiązku przyłączenia obiektu do sieci ciepłowniczej¹⁰.

Taryfy

Modyfikacji ulegną też przepisy dotyczące taryf. Planowana zmiana ma za-

TAB. 1. EFEKTYWNY ENERGETYCZNIE SYSTEM CIEPŁOWNICZY LUB CHŁODNICZY

Przez efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy rozumie się system ciepłowniczy lub chłodniczy, w którym do wytwarzania ciepła lub chłodu wykorzystuje się co najmniej w:

- 50% energię z odnawialnych źródeł energii, lub
- 50% ciepło odpadowe, lub
- 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub
- 50% połączenie energii i ciepła, o których mowa w pkt 1-3³.

Rozwój kogeneracji i zwiększenie wykorzystania OZE w ciepłownictwie systemowym - to tylko niektóre działania, które mają posłużyć realizacji powyższego celu. Koniecznym jest przy tym ustanowienie odpowiednich ram prawnych. Warto się zatem przyjrzeć ostatnim propozycjom legislacyjnym.

Modyfikacja obowiązku przyłączenia i zakupu zielonego ciepła

Pierwsza z omawianych zmian dotyczy obowiązków ciążących na przedsię-

najmniej w 50% energię z OZE lub ciepło odpadowe⁵.

W przypadku niewyrażenia zgody na przyłączenie instalacji OZE, przedsiębiorstwo energetyczne zobowiązane będzie do poinformowania podmiotu ubiegającego się o przyłączenie o warunkach, które należy spełnić, aby umożliwić przyłączenie tej instalacji⁶.

Prawo odłączenia

Projekt nowelizacji wprowadza rozwiązanie w zakresie prawa odłączenia⁷. I tak, podmiot posiadający tytuł prawny

chęć przedsiębiorstwa energetyczne do inwestycji w zakresie źródeł ciepła będących instalacjami OZE oraz źródeł ciepła odpadowego.

Taryfy mają być kalkulowane w sposób zapewniający pokrycie kosztów uzasadnionych działalności gospodarczej przedsiębiorstw energetycznych w zakresie budowy, modernizacji i przyłączenia źródeł ciepła będącymi instalacjami OZE oraz źródeł ciepła odpadowego, wraz z uzasadnionym zwrotem z kapitału zaangażowanego w tę działalność w wysokości nie mniejszej niż stopa zwrotu na poziomie 7%¹¹.

Zachętą do inwestycji w małe źródła zielonego ciepła (do 5 MW) ma być również zniesienie obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia¹².

Gwarancje pochodzenia

Projekt nowelizacji wprowadza również zmiany w zakresie systemu gwarancji pochodzenia, który obecnie dotyczy jedynie zielonej energii elektrycznej. Planowane przepisy zakładają możliwość uzyskania gwarancji pochodzenia na ciepło i chłód, jeżeli zostały wytworzone z odnawialnych źródeł energii¹³.

W przypadku ciepła, wniosek o wydanie gwarancji pochodzenia składać się będzie do odpowiedniego przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją ciepła. W sytuacji wytworzenia zielonego ciepła przez takie przedsiębiorstwo - wniosek o wydanie gwarancji pochodzenia będzie składany do akredytowanej jednostki¹⁴.

Informowanie odbiorców

Dyrektywa RED II nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby każdy odbiorca końcowy otrzymywał w łatwo dostępny sposób informacje na temat efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej w ich systemach ciepłowniczych i chłodniczych¹⁵.

Projekt nowelizacji przewiduje, że informacje takie będą publikowane na stronach internetowych przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem lub dystrybucją ciepła.

Co dalej?

W sektorze ciepłownictwa w Polsce wyznacznikiem strategii na najbliższe lata są założenia PEP2040. W środowisku

postuluje się jednak pilną potrzebę przyjęcia porozumienia sektorowego w tym zakresie. Polskie ciepłownictwo czeka głęboka transformacja, dlatego też wyznaczenie długofalowych celów i przyjęcie sprzyjających rozwiązań prawnych jest działaniem koniecznym, które nie może być odwlekane w czasie.

Inspirację możemy czerpać od innych państw europejskich, które mają doświadczenie w transformacji ciepłownictwa. Doskonałym tego przykładem może być Dania, gdzie w 2012 r. po rozmowach, w których uczestniczyły wszystkie stronnictwa polityczne podpisano Porozumienie Energetyczne, które wyznaczyło cele do 2050 r. Głównymi jego założeniami było zwiększenie udziału OZE w energetyce, transporcie i właśnie w ciepłownictwie, a także wzrost efektywności energetycznej.

Przyjęcie Porozumienia Energetycznego było przełomem w duńskiej polityce energetycznej i odbiło się szerokim echem na całym świecie. Nakreślono w nim potrzebę osiągnięcia całkowitej niezależności energetycznej od paliw kopalnych we wszystkich gałęziach przemysłu. Założono, że do 2035 r. sektor ciepła sieciowego będzie zasilany w 100% energią z OZE¹⁶. □

Przypisy:

1 <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12357005/katalog/12858161#12858161>

2 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

3 Art. 7b ust. 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne.

4 Art. 24 ust. 4 lit. b) Dyrektywy RED II.

5 Zob. projektowany art. 116 ust. 2b uOZE; art. 24 ust. 6 Dyrektywy RED II.

6 Zob. projektowany art. 116 ust. 2a uOZE. Warto wskazać, że zgodnie z postanowieniami Dyrektywy RED II (art. 24 ust. 5 akapit drugi) informacje takie powinny zostać przekazane Prezesowi URE. Niezbędna jest zatem modyfikacja art. 7 ust. 1 prawa energetycznego. Obecnie przepis ten zobowiązuje przedsiębiorstwa energetyczne do poinformowania Prezesa URE o odmowie przyłączenia i jej przyczynach. Nie odnosi się natomiast do kwestii warunków, które należałoby spełnić i środków, które należałoby wprowadzić w systemie, aby umożliwić takie przyłączenie.

7 Zob. projektowany art. 7b ust. 3e pr.en.; art. 24 ust. 2 Dyrektywy RED II.

8 Zob. projektowany art. 7b ust. 3f pr.en.

9 W tym przypadku wyłączone zostanie zastosowanie art. 4j ust. 3 i 3a pr.en. - skutki wypowiedzenia umów zawartych na czas nieoznaczony (ust. 3) i oznaczony (ust. 3a).

10 Projekt nowelizacji przewiduje, że obowiązku przyłączenia (art. 7b ust. 1 pr.en.) nie stosuje się, jeżeli planowane jest dostarczanie ciepła z indywidualnego źródła ciepła w obiekcie, które spełnia łącznie następujące warunki: (i) charakteryzuje się współczynnikiem nakładu nieodnawialnej energii pierwotnej nie wyższym niż 0,8; (ii) ciepło wytworzone z tego źródła stanowi w nie mniej niż 60% ciepła z odnawialnych źródeł energii (projektowany art. 7b ust. 3 pr.en.).

11 Zob. projektowany art. 45 ust. 1 pkt 1b pr.en.

12 Zniesienie obowiązku ma dotyczyć taryf ustalanych przez przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesję na wytwarzanie ciepła, w części dla każdego ze źródeł (o mocy zainstalowanej cieplnej nie przekraczającej 5 MW), które będzie spełniać warunek określony w art. 7b ust. 3 pr.en. (zob. wyżej).

13 Projekt Nowelizacji zakłada również wprowadzenie gwarancji pochodzenia dla biometanu i wodoru odnawialnego.

14 Jednostka posiadająca akredytację Polskiego Centrum Akredytacji lub innej krajowej jednostki stowarzyszonej w ramach Europejskiej Współpracy w Dziedzinie Akredytacji, ustanowionej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającym wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93.

15 Art. 24 ust. 1 Dyrektywy RED II.

16 Zob. Raport Forum Energii „Dobre praktyki ciepłownicze z Danii i Niemiec”; <https://www.forum-energii.eu/pl/analizy/cieplownictwo-dk-de>